

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii
„Ion Creangă”

Oamenii Moldovei mele

ION UNGUREANU

Chișinău 2020

„Spațiul în care am lucrat este spațiul sufletului, iar
acesta nu are margini.”
(Ion Ungureanu)

Regizorul și actorul de teatru și film, omul de stat, publicistul, Ion Ungureanu s-a născut la 2 august 1935, în satul Opaci, fostul județ Tighina (azi r-nul Căușeni), într-o familie de țărani cu mulți copii.

A avut parte de o copilărie fericită, așa cum recunoaște peste ani. În familia lor domnea un spirit deosebit, se organizau deseori întâlniri, unde se recitau poezii, se discuta pe diferite teme. De aici și dragostea față de literatură, față de frumos.

După absolvirea școlii medii din Căușeni, face studii la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1952-1955). A debutat cu versuri, pe care le publică în ziare și în culegerea *Glasuri tinere*. Profită de posibilitatea de a participa la un concurs pentru a pleca la studii la Moscova, la prestigioasa Școală Teatrală „Boris Șciukin” (1955-1960). Apoi a urmat cursurile superioare de regie de pe lângă Institutul de Artă Cinematografică „A. V. Lunacearski” din Moscova (1963-1964).

După absolvirea studiilor actricești, a fost angajat la Teatrul Republican „Lucaefărul” (1960-1971). În perioada 1964-1971 este numit în funcția de prim-regizor (director artistic) al teatrului. În 1971 părăsește Teatrul „Lucaefărul”, în urma învinuirilor precum că a comis greșeli în formarea repertoriului teatrului, fiind acuzat de naționalism. Timp de 17 ani (din 1972 până în 1989) activează la Moscova. Lucrează ca regizor și actor de teatru și film (1972-1977), apoi – regizor la Teatrul Academic Central al Armatei Sovietice (1977-1980).

Paralel cu activitatea în teatru și cinematografie predă arta actricească la Școala Superioară de Teatru „B. V. Șciukin” din Moscova (1980-1989).

În 1989 revine în Moldova și peste un an este numit ministru al Culturii și Cultelor, funcție pe care o va exercita până în 1994. În această perioadă a contribuit la redeschiderea Teatrului „V. Alecsandri” din Bălți, la crearea complexului muzeal „Alexei Mateevici” de la Zaim, la transformarea Teatrului „A.S.Pușkin” în Teatrul Național „Mihai Eminescu”.

Din 1995 se stabilește cu traiul în România, unde este numit vicepreședinte al Fundației Culturale Române (în prezent Institutul Cultural Român).

Adept al teatrului poetic-filozofic, a realizat, în întreaga sa activitate, numeroase drame și tragedii, comedii lirice și satirice. La Teatrul „Lucaefărul” a montat *De ziua nunții* de V. Rozov, *Mai tare ca dragostea* de V. Lavreniov, *Radu-Ștefan – întâiul și ultimul, ... Și sub cerul acela* de A. Busuioc, *Minodora* de A. Strâmbeanu, *Georges Dandin* de Molière ș.a.

La Teatrul Mic Academic din Moscova a pus în scenă *Păsările tinereții noastre* de I. Druță (distins cu Premiul I al Ministerului Culturii din URSS), la Teatrul Central al Armatei din Moscova – *Sfânta sfințelor și Revelația* de I. Druță, *Ultima întâlnire* de A. Galin, *Un om pentru eternitate* de R. Bolt, *Gura lumii* de A. Salânski ș.a., iar la Teatrul „Sovremennik” din Moscova – *Doctorul Stokman*, *Dușmanul poporului* de H. Ibsen ș.a.

Ca actor, s-a impus prin capacitatea de a îmbina firescul cu expresivitatea artistică, prin inventivitate și pătrundere intelectuală a detaliilor și nuanțelor: *Geront* din „Vicleniile lui Scapin” de Molière, *Malvogio* din „A 12-a noapte” de W. Shakespeare, *Dorn* din „Pescărușul” de A. Cehov ș.a.

În calitate de pedagog, a educat promoții întregi de actori la Moscova și la Chișinău. Este cunoscut și ca publicist de forță cu o mare putere de convingere, grație nivelului său înalt de cultură și cunoaștere a valorilor naționale și internaționale. A semnat cărți de amintiri: *Teatrul vieții mele* (2012), *Drumul lung către noi înșine* (2017), *Amintiri din viața teatrală* (2019, postum).

Pentru munca și activitatea prodigioasă este înalt apreciat. În 1981 i s-a conferit titlul „Maestru Emerit în Artă” al Federației Ruse. Este Artist al Poporului din Republica Moldova (1989), laureat al Premiului de Stat al Moldovei (1990), Premiul UNITEM (2010), Premiul Național (2011), Premiul de Excelență „Clacheta de Aur” (România, 2014), Premiul de Excelență pentru contribuția sa remarcabilă la păstrarea identității și limbii românești (România, 2015).

I s-a decernat medalia „Meritul Civic” (1996), Ordinul de Onoare al Republicii Moldova (2011), Ordinul Republicii (2012).

Este numit Doctor Honoris Causa al Academiei de Științe din Moldova (2009) „pentru contribuția sa substanțială adusă în dezvoltarea artei teatrale, în calitate de actor și regizor, pentru contribuția sa în promovarea culturii naționale în afara hotarelor republicii”.

În 2015 i s-a conferit titlul Doctor Honoris Causa al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău.

Maestrul Ion Ungureanu s-a stins din viață după o grea suferință la 28 ianuarie 2017, la spitalul Colțea din București. Este înmormântat la Cimitirul Central din Chișinău, cu onoruri militare.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Opera

Ungureanu, Ion. Amintiri din viața teatrală: în dialog cu un teatrolog / Ion Ungureanu. – Chișinău, 2019. – 300 p.

Ungureanu, Ion. Drumul lung către noi înșine: însemnările unui român basarabean... / Ion Ungureanu. – Chișinău: [S. n.], 2017. – 576 p.

Ungureanu, Ion. Teatrul vieții mele...: în trei acte și fără antracte: [în 2 vol.] / Ion Ungureanu; pref.: Gr. Vieru. – Ch. : Cartea Moldovei, 2012.

Referințe critice

Ion Ungureanu: biobibliogr. / Bibl. Naț. a Rep. Moldova; alcăt.: Victoria Stanchevici. – Ch.: BNRM, 2018. – 338 p. – (Seria „Teatru și film”).

Cimpoi, Mihai. Instantanee filosoficești și logicești cu Ion Ungureanu / Mihai Cimpoi // Moldova. – 2017. – Nr. 7-8. – P. 30-33.

Găină, Ion. Dor de omul-lumină / Ion Găină // Lit. și arta. – 2018. – 8 febr. – P. 6.

Ion Ungureanu: [în dialog cu Serafim Saka] // Saka, Serafim. Aici: atunci și acum : dialoguri / Serafim Saka. – Ch., 2010. – P. 40-44, 117-126.

Mățaș, Nicolae. Prima și marea dragoste a Maestrului Ion Ungureanu / Nicolae Mățaș // Akademos. – 2017. – Nr. 3. – P. 164-167.

Suceveanu, Arcadie. O figură emblematică / Arcadie Suceveanu // Lit. și arta. – 2017. – 2 febr. – P. 1.

Dedicații lirice

Matei, Valeriu. Ultima rugă: in memoriam Ion Ungureanu / Valeriu Matei // Lit. și arta. – 2019. – 28 mart. – P. 5.

Rusnac, Anatol. Cuvântul fiindu-i plin...: ascultându-l pe negalabilul nostru orator, neînfricatul bărbat al neamului Ion Ungureanu // Rusnac, Anatol. Pe-o margine de vis / Anatol Rusnac. – Ch., 2008. – P. 41.

Referințe

Sunt convins că arta are un rol uriaș pentru formarea oamenilor – oameni sensibili, curajoși, curați sufletește, neîntinați de mizeria lumii. Ea este și trebuie să rămână instrumentul desăvârșirii morale, idealul fără de care viața ar fi insuportabilă.

Teatrul e ceva divin. În momentele de înălțare a jocului în scenă se produc, în sensul mutațiilor estetice din noi, niște fenomene irepetabile, o gamă de trăiri nemaiîncercate, și acest contact spiritual între actor și spectatorul din sală are puterea zguduirii, cum spunea Ionesco, care ridică specia gânditoare umană pe linie cosmică.

Ion Ungureanu

Dumnezeu l-a înzestrat cu o mulțime de daruri [...] Putea deveni (dacă vroia) un strălucit scriitor (avem probe în acest sens), un bun publicist, un minunat politician (ne-a dovedit-o de atâtea ori), un filosof – o demonstrează gândirea lui profundă și limpede asupra culturii, politicii, a vieții în general.

A preferat să rămână om al teatrului, devenind un remarcabil actor și, mai ales, un mare regizor.

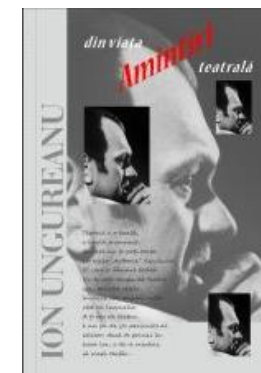
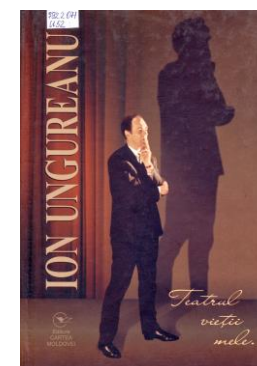
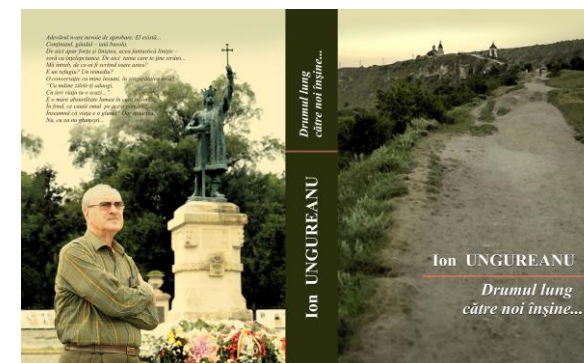
Grigore Vieru

Dincolo de calitatea sa de actor, regizor, profesor, Ion Ungureanu este, prin excelență, un filosof al teatrului. Avea un obiectiv clar în legătură cu noi – trezirea ființei, a identității, cultivarea personalității.

Mihai Fusu

Pe fundalul artei regizorale din acea epocă Ion Ungureanu se evidențiază prin stilul său romantic, dar fără patetism, și printr-o deosebită intonație lirică. Personajele lui preferate sunt căutătorii de adevăr, care se opun forțelor răului, și apariția lor în calea omului îi oferă șansa unei renașteri spirituale.

Olga Garusov

Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Eugenia Bejan